NOAPTEA CEA LUNGĂ

Oameni buni și lume bună, a fost odată o împărăție mare ca aceea, care cuprindea pământuri multe în lung și-n lat și oameni și mai mulți, ca furnicile. Și-avea împărăția asta târguri și sate și cetăți cu zidurile groase, de puteau merge pe ele patru care cu boii-n rând, de mai mare mirarea. Și împărăția asta era a lui Volbură-împărat cel putred de bogat. Avea împăratul aista cătane, avea sate și târguri și cetăți, avea averi peste averi, da ce n-avea el la viața lui? Spune-i împărat și te-ai mântuit!

Și mai avea împăratul Volbură cel bogat și trei fete, da trei fete cât treizeci. Că erau ele frumoase ca fetele de împărat, da mai erau și dezmierdate și alintate și răzgâiate, de le mersese buhul. Numai într-o petrecanie și-ntr-o veselie o duceau, încât se luase împăratul pe gânduri. Da n-avea ce le face, că ținea la ele, ca un părinte grijuliu și drăgăstos ce se afla. Le căuta fetelor în coarne și toate voile li le făcea. Și lapte de pasăre, dacă pofteau, le aducea.

Amu fata cea mică mai era pe deasupra și mare fermecătoare și tot ea le smomea și pe celelalte la câte și mai câte drăcii, care-i veneau în minte. Că nu se săturau fetele aiestea cu petrecerile din casa împăratului, ci pofteau și la petrecerile din casele altor împărați vecini și se duceau, noaptea, pe ascuns, fără să prindă tatăl lor de veste. De unde să prindă el gândurile unor fete sprințare și nărăvașe: Mai ușor e să păzești o turmă de iepuri decât o fată! Păzește, atuncea, împărate, trei fete!

Da împăratul Volbură cel bogat nici nu știa de drumurile fetelor, că fata cea mai mică oprea soarele-n loc, după ce apunea, și-i da drumul abia când se întorcea cu surorile ei acasă. Sta soarele și-aștepta, că n-avea ce face! Nu se putea pune cu putere de fată fermecătoare. Și azi așa și mâine așa, fetele împăratului petreceau nopțile cu craii și cu împărații pământului și nime nu știa.

Numai iacătă că, de unde, de neunde, au știricit de

petrecania fetelor de împărat cei trei zmei de la apusul soarelui și le-au pus gând rău. De ce să petreacă fetele aiestea numai cu craii și cu împărații, iar cu ei ba? Ian să le iasă ei în cale și să le răpească și-apoi or mai vedea ei ce-or mai face cu ele, că frumoase, petrecărețe, hazlii și iubețe erau de ajuns și încă peste măsura cea cuvenită unor fete cuminți.

Că fetele de oameni de-ai noștri umblă tot cu ochii în pământ. De sfioase ce sunt, și se roșesc, săracele ca rujile din grădină, când le spune careva o vorbă legănată, că așa-i jitia lor. Ele n-au când se hlizi și se drâmboi pe drumuri, ca fetele de domni și de împărați, ele cu nevoile și cu necazurile de mici copile. De-aici leagănă cu piciorul câte un frățior în covată, de dincolo răsucesc firul și torc caierul. N-au stare niciodată. Nici la jocuri nu le lasă să răsufle feciorii, că le iau de hodinite și de sprințare. Nu ca fetele aiestea de împărat. Da ce-au avut de pățit cu zmeii cu nimeni n-au împărțit! Că abia de acum începe povestea, ca să-i meargă vestea.

Într-o bună zi, fata cea mică își cheamă surorile mai mari împrejurul ei și se alintă pe lângă dânsele ca o mâță. Celelalte îi zâmbesc, c-o aveau dragă, da se lăsau ușor prostite de cap de dânsa.

— Ce ai pe inimioară, soră-surioară? o întreabă ele.

— Tare mi-i urât traiul ce-l ducem, surori-surioare! Mă topesc de pe picioare de urât, le răspunde ea.

— Apoi ce-om face, ca să-ți mai treacă de urât?

— Să ne ducem la noapte tocmai la curțile lui Mărgărint-împărat, c-am știricit eu că dă o petrecere mare. Ne-om mai veseli și noi, că doară fetele lui Volbură cel bogat suntem!

— Dacă zici tu, apoi ne-om duce, soră-surioară, numai să oprești iară soarele în loc, ca să nu prindă bănuieli tata. Cât a sta soarele pe loc, toată împărăția va dormi și de noi nimeni nu va ști.

— Așa am să fac. Pregătiți-vă de drum!

Se pregătesc fetele de drum și fata cea mică de împărat oprește soarele-n loc, după ce a spus: „Să stea soarele pe loc și să nu curgă noaptea la vale, că ele au lungă cale și apoi le mai trebuie și vreme de veselit și de benchetuit, cum îi obiceiul la curțile cele mândre de crai și de împărați”.

Ies felele de împărat din casă, gătite și împodobite, tupiluș-tupiluș, ca să nu le audă nici Pasărea măiastră. Fata cea mică rupe dintr-o tufă o ramură de salcie și o descântă, spunând: „Salcie, sălcioară, ca vântul și ca gândul zboară până la curțile lui Mărgărint-împărat, unde în noaptea asta să ne aflăm la petrecere ni-i dat!”

Se apucă fetele cu mâinile de sălcioară și ea începe a zbura cu ele ca vântul și ca gândul. Da și cei trei zmei se ațineau în drumul lor și, când le-a venit bine, au pus ghearele pe dânsele.

— De-acum îți veni și-ți mai petrece și pe la curțile noastre, le spun ei, că v-am dus dorul destul.

Și nici unu, nici două, le duc la curțile lor. Fetele de împărat, câr-mâr. N-au avut ce face, că puterea zmeilor era mai mare decât a lor.

— Na, ce-om mai face, surioară? o întreabă cele două fete mai mari pe cea mică. Așa-i c-am sfeclit-o?

Ce să mai răspundă fata cea mică? De-amu zmeii s-au făcut stăpânii lor. Da soarele rămăsese pe loc și fata cea mică nu l-a slobozit, ca să meargă pe drumul lui din cer. Ba, dimpotrivă, mai îi poruncește o dată:

Soare, soare,
Oprește-te din călătoria ta cea mare
Că noaptea va ține
Mult și bine,
Și oamenii se vor scula
Și și-or da seama că s-a-ntâmplat ceva,
Și pe noi ne-or căuta!

Asta mai era scăparea lor și fata cea mică știa că va începe noaptea cea lungă, tuturora să le-ajungă. Și ține noaptea aceea și ține și nu se mai face ziuă. De la o vreme se satură împăratul Volbură de somn și se scoală cu noaptea-n cap. Umblă el, tehui, de colo-ncoace, da noaptea-i în toiul ei.

„Măi, ce să fie asta!? M-am săturat de somn, m-am întors și pe o parte și pe alta și nu mai am stare în pat. Ian să mă duc să văd ce fac fetele tatii!”

Se duce împăratul la fete, da ia fetele de unde nu-s! Le caută el în sus, le caută el în jos, da fetele au intrat ca-n apă.

„Măi, ce să mai fie și asta!?”

Cheamă împăratul Volbură slugile, cheamă el și doica, cheamă el și străjile.

— Unde-s, bre, fetele mele? întreabă el.

Da slugile și străjile dau din umeri. Ei n-aveau știre de urmările fetelor. Numai doica tăcea.

— Unde-s fetele, doică? Răspunde, că doară tu le păzești!

Vede doica primejdia și nu se-ndură să tacă:

— Apoi, împărate luminate, fetele măriei-tale cam umblau nopțile trela-lela pe cele drumuri. Se duceau să petreacă pe la alte curți de crai și de împărați, că la curtea măriei-tale nu mai puteau de urât.

— Așa, se burzuluiește împăratul, umplau nopțile trela-lela pe drumuri și tu, hoanghină bătrână, nu mi-ai spus nimic!

— Aveam poruncă să-mi țin gura, de la fata cea mică, și mi-am ținut-o. Se poate pune o femeie slabă și nemernică cu domnii cei mari? Iacă tot eu trag după toanele fetelor.

— Și de ce nu s-au întors încă acasă?

— Știu eu de ce nu s-au întors? Pe vremea asta erau totdeauna în paturile lor. Nici eu nu dorm de multă vreme și văd că noaptea asta lungă ține întruna. Fata cea mică oprea soarele-n loc și-i da drumul abia când se-ntorcea

acasă.

— Iaca, bre, o comedie ca asta! Să vezi și să nu crezi! De-aceea mi s-a părut mie că noaptea asta-i așa de lungă?

— De-aceea, înălțate împărate!

— Apoi să știi că li s-a întâmplat fetelor ceva. Tu n-ai știință, doică, de întâmplare?

— Ba am. Numai cei trei zmei de la apusul soarelui sunt de vină. Ei au pus stăpânire pe fete și le-au dus la curțile lor.

— Ce m-oi face, atuncea, sărmanul de mine? întreabă Volbură-împărat.

— Trimite străjile, înălțate împărate, și dă de veste oamenilor că ți-au furat zmeii fetele. Dacă nu le scapă cineva pe fete din ghearele lor, apoi stă soarele pe loc și nu se mai face ziuă. Se prăpădesc oamenii și dobitoacele.

— Apoi de ce oare nu dă fata mea cea mică drumul soarelui? mai întreabă împăratul.

— Apoi tocmai de aceea nu-i dă drumul, ca să ne deie de știre că-s în stăpânirea zmeilor. Altcum nu ne poate da de șlire.

— Că bine zici! Să meargă străjile cu făclii aprinse și să scoale lumea! Să spuie oamenilor ce cumpănă s-a abătut asupra împărăției! Poate se va găsi un voinic, ca să-mi scoată fetele din primejdie. Dacă se-ntoarce cu izbândă îi dau o fată de nevastă, pe care va alege-o, și jumătate din împărăție.

Merg străjile pe la toate răspântiile și bat tobele. Strigă ei și poruncile împăratului Volbură, ca să le audă tot omul. Da cine-și pune mințile și puterile cu cei trei zmei? Nu se arată niciunul și noaptea ține mai departe…

Da era în împărăția aceea și un fecior de femeie săracă și vădană. Și feciorul aista era năzdrăvan. Îl învățase mă-sa toate tainele lumii, că numai femeile sărace și vădane le știu. Și se aruncase feciorul frumos și viteaz și-i spunea lumea Făt-Frumos Brăduț-Mândruț. Numai într-însul mai era scăparea împărăției aceleia. Aude mă-sa strigarea

străjerilor și se duce și-l scoală pe fecior:

— Scoală, băiatul mamei, că iacătă ce s-a întâmplat. Au furat zmeii fetele împăratului.

— Bine le-a făcut! Să se sature de zbânțuială!

— Bine, nebine, da tu du-te și le scapă, c-apoi ți-a pus Dumnezeu mâna-n cap! Împăratul îți dă fata pe care o alegi de nevastă și jumătate de împărăție.

— Atuncea să mă duc, mamă, dacă zici dumneata, da-i tare departe… Până ce ajung eu, noaptea asta lungă o tot ține înainte și mor oamenii și dobitoacele. Că cine poate trăi fără soare?

— Apoi ia și tu brâul aista de lână al meu și încinge-te cu dânsul. Cât ai număra până la doi, ai și ajuns la pădurea de aramă. În mijlocul ei sunt curțile zmeului de aramă. Tu rupe o frunză și cântă. Zmeul de aramă va auzi și-ți va ieși înainte. Tu doboară-l și du-te mai departe. Vei da de pădurea de argint a zmeului de argint. Doboară-l și pe aista, că va veni, dacă vei rupe o frunza de argint și vei cânta dintr-însa. Apoi mai ai de furcă cu zmeul de aur. Aista-i cel mai viteaz, da tu nu te teme. Iaca, îți dau baltagul ista de la strămoșul tău. Cu el ai să-i dobori. Ascultă-mi sfaturile și croiește-o la drum!

Se-ncinge Făt-Frumos Brăduț-Mândruț cu brâul mâni-sa și ajunge la pădurea de aramă. Rupe el o frunză și-ncepe a cânta, de pădurea răsuna. Îl aude zmeul de aramă și vine ca un viscol asupra lui.

— Așa, câine de Făt-Frumos. Ai venit să mă răpui! Ian să-ți arăt eu putere de zmeu!

Sar ei unul la altul și se bat. Cât s-au bătut, pădurea de aramă răsuna. Da mult de tot nu s-au bătut, că Făt-Frumos Brăduț-Mândruț numai o dată l-a pălit cu baltagul și l-a descăpățânat pe zmeu. Iasă fata cea mai mare de împărat, plânsă și despletită, și se bucură.

— Să trăiești, Făt-Frumos, că m-ai scăpat de câinele de zmeu!

— Să trăiești și tu, fată de împărat, da mai așteaptă

oleacă în curțile zmeului, că eu mă duc să le scap și pe surorile tale.

Se duce Făt-Frumos Brăduț-Mândruț și ajunge la pădurea de argint. Rupe el o frunză și cântă. Îndată îl aude zmeul de argint și-i vine-n cale. Se bate Făt-Frumos și cu aista și-l răpune. Iasă și fata a doua din curțile cele de argint și se bucură, da Făt-Frumos îi spune și ei să aștepte, că se duce s-o scape și pe sora lor cea mai mică.

Ajunge Făt-Frumos Brăduț-Mândruț și la pădurea cea de aur. Rupe el o frunză și cântă. Da cânta așa de duios, că vuia toată pădurea. Vine, ca o vijelie, zmeul de aur. Aista era mai înfricoșător decât ceilalți. Cum vine, cum sare la bătaie, că nu suferea să-i calce în pădure picior de om pământean.

— Alelei, pui de cățea, ce cați în pădurea mea?

— Alelei, hoțoman de zmeu, de ce furi fată de împărat, când voie nime nu ți-a dat?

Se pălesc ei unu-ntr-altul și se luptă și se luptă… Pe altul l-ar fi dovedit zmeul de aur îndată, da Făt-Frumos Brăduț-Mindruț nu se lăsa dovedit. Învârtește el cu meșteșug baltagul și-i taie capul și aistuia. Iasă fata cea mică din curțile cele de aur și se bucură.

— Să trăiești, Făt-Frumos, că m-ai scăpat din robia zmeului!

— Să trăiești și tu, fată de împărat! Cred c-ai prins amu mai multă minte din pățania asta. Așa-i că rânduiala fetelor nu-i să bată drumurile?

— Asta-i cam așa, Făt-Frumos! O să mă strâng și eu de pe drumuri la casa mea…

Și-l fură fata cea mică pe Făt-Frumos cu privirile, iar aistuia îi pică fata dragă.

— De-amu hai și-om porni la surorile tale, că te așteaptă!

— Mai stăi puțin, Făt-Frumos!

Se întoarce fata cea mică cu fața la curțile cele de aur și bate-n pământ cu piciorul de trei ori. Curțile celea se prefac deodată într-o basma de aur. Fata o ia și-o pune la

brâu. Merg ei la fata a doua. Bate fata cea mică de două ori din picior și schimbă curțile cele de argint într-o basma de argint, pe care i-o dă surorii s-o pună la brâu. La curțile cele de aramă a bătut numai o dată din picior și le-a schimbat într-o basma de aramă, pe care i-a dat-o surorii celei mari. Tustrele aveau câte o basma la brâu.

— De-amu să dau drumul soarelui, a spus fata cea mică:

Începe-ți iară, soare,
Călătoria cea mare!

Și soarele își începe, drăguțul, călătoria cea mare, care n-are alinare. Vezi că se mai hodinise și el, cât îl ținuse fata cea mică pe loc. Da deodată caută fata cea mică sălcioara și n-o mai găsește.

— Ce ne-om face, Făt-Frumos și fetelor, hăi, că eu sălcioara n-o mai găsesc și alta n-am de unde lua. Ne prinde ziua mare pe coclaurile aiștia și-i primejdie, că ies toate jivinele pământului după mâncare și tare le mai place cărnița de fată mare! Ca să scăpăm de ele, trebuie să-i întrecem pe Murgilă și pe Noptilă.

— Cât despre asta, apoi să nu vă fie frică! le liniștește Făt-Frumos pe cele trei fete. Ian suiți-vă voi două pe umerii mei, iar tu, fetică, vino la badea-n brațe! C-apoi brâul mamei ne duce ca vântul și ca gândul până acasă.

Făt-Frumos Brăduț-Mândruț aburcă cele două fete pe umeri și pe cea mică o ia la piept și zboară cu ele, ca vântul și ca gândul, peste tot pământul. L-ajunge el din urmă pe Murgilă și-l întrece, l-ajunge și pe Noptilă care trepăda din picioare de nerăbdător ce era, și-l lasă pe cale. Zorilă tocmai se pregătea să intre cu alba în împărăția lui Volbură-împărat, când hop! și Făt-Frumos cu fetele-n pragul casei.

— Vai de mine și de mine - se crămăluiește împăratul - voi sunteți fetele tatii?

— Noi suntem, tată! Ne-a scăpat din ghearele zmeilor

Făt-Frumos Brăduț-Mândruț.

— Și ți-ai ales partea, voinicule? îl întreabă împăratul.

— Ales. Iaca asta-i pe care-o țin la piept, răspunde el.

— Apoi a ta să fie și jumătate din împărăție!

A uitat împăratul Volbură de supărare și s-a bucurat tare mult. Când a mai bătut fata cea mică din picior o dată, de două ori și apoi de trei ori și-a văzut curțile cele de aramă, de argint și de aur, le-a iertat și zbânțuielile tinereților, c-așa-i a părinților lăsată partea pe pământ: să ierte greșalele copiilor râzând și plângând.

Da nici împăratul Volbură nu s-a lăsat cu una cu două și le-a măritat iute-iute pe tustrele fetele. Le-a găsit și celorlalte două niște feciorași de crai și le-a făcut vânt la casele lor, ca să mai uite ele de zbânțuieli, - iar el de grijile lor. Și după nuntă, i-a dat lui Făt-Frumos Brăduț-Mândruț jumătate de împărăție, ca s-o albă pe vecie. Și s-a bucurat și mama lui Făt-Frumos Brăduț-Mândruț de norocul ce-a dat peste feciorul ei.

Iar la nunta lor cea minunată m-am dat și eu pe lângă vatră și-am ascultat ce povesteau nuntașii, ca să știe și urmașii, și-am prins și eu povestea asta de coadă și-am ascuns-o, ca să nu se vadă. Iacă așa cu dânsa am scăpat și v-am spus-o de când a înserat, ca s-o auziți și să n-o uitați cât trăiți.

Petru Rezuș,
Dochița împărătița (Basme și poezii populare din Țara-de-Sus),
1972.